

WALTER FELSENSTEIN

În toamna aceasta a încetat din viață profesorul și regizorul de operă Walter Felsenstein, director general artistic al *Operei Comice* din Berlin. A murit după o existență de aproape trei sferturi de veac (1901—1975), la zenitul unei cariere încărcate de realizări innoitoare, care, prin perfecțiunea lor artistică, au constituit o replică autoritară dată acelor voci, pretins profetice, ce prevesteau, în deceniul al patrulea, crepusculul forme muzical-dramatice a operei, născută sub cerul Italiei renașcentiste și ajunsă la maximă împlinire în drama wagneriană și în cea veristă a lui Verdi.

Reacția anti-wagneriană a impresionismului debussyst, marile realizări ale școlilor naționale — de la Mussorgski până la Bartok, Janacek și Enescu, opera expresionistă și noul stil dramatic al lui Alban Berg și Schoenberg, laolaltă cu creațiile unor compozitori contemporani de dimensiunile lui Stravinski, Prokofiev, Șostakovič, Britten, Henze și Orff — au infirmat toate profețiile hiper-estezizanților. Opera și-a continuat fireasca ei evoluție prin meandrele unei mari varietăți de stiluri, avînd de partea ei sufragiile publicului larg și fericitoarea adeviziune pasionată a citorva mari animatori ai teatrului liric. Aceștia din urmă au meritul de a fi demonstrat viabilitatea unei forme muzicale extrem de complexe, în care acțiunea și conflictul scenic se împletesc cu puterea transfiguratoare a muzicii.

Printre acești animatori, pedagogi vizionari și artiști de generoasă viziune, care au creat un nou stil de înscenare în teatrul muzical contemporan, s-a impus, cu o strălucire astrală, geniul, plămădit din profunzimea și exactitatea gândirii, din perseverența muncii plină de dăruire și din aspirația spre contopirea omenescului cu desăvîrșirea finisajului artistic, al lui Walter Felsenstein.

Principiul fundamental al activității lui Felsenstein, exprimat aforistic și emblematic printr-o singură frază: „vom aduce pe scenă

numai ceea ce trebuie să fie reprezentat și numai în momentul cînd va trebui să fie reprezentat”, atestă conjuncția spiritului geometric cu cel al fineții, mariajul dintre concretețea conflictuală și metafora spiritualizantă, acordul logicii scenice cu fidelitatea stringentă față de partiturile magistrale ale trecutului și vremii noastre.

Năzind spre negația ficțiunii și convenției operale, prin scrutarea tuturor aspectelor vocal-instrumentale ale partiturilor înscenate, integrînd artificul vocal-instrumental în sfera unei viziuni profund umane, în care etosul se complinește și se potențează pe plan estetic, Walter Felsenstein a marcat în cariera sa un șir de neuitate realizări ce străbat evoluția teatrului liric, de la Gluck pînă la Mozart și Karl-Maria von Weber, de la Rossini pînă la verismul lui Verdi, de la Offenbach pînă la Richard Strauss, fără să ocolească lumea nouă a operelor lui Bartok (*Barbă Albastră*), Kodaly (*Hary Janos*), Leos Janacek (*Vulpea cea isteată*), Benjamin Britten (*Visul unei nopți de vară*) și mulți alții.

A avut originale idei de a resuscita, paralel cu capodopera lui Rossini, și *Bărbierul din Sevilla* al lui Paesello (1740—1816), compozitor uitat, care a dominat scena lirică europeană a secolului 18.

Din fericire, cea mai mare parte a realizărilor lui Walter Felsenstein, de o iradiantă frumusețe (ca de pildă *Flautul fermecat* al lui Mozart), prin împletirea actului liric cu tensiunea transfiguratoare a poeziei și muzicii, a fost imortalizată pe pelicula de film și în gravura fină a discului.

Walter Felsenstein n-a fost numai un mare artist, ci și un remarcabil pedagog. El a format o pleiadă de tineri regizori de operă care-i vor perpetua metoda de lucru, meticuloasă, exactă și inspirată, atribute ce constituie marca neuitatelor sale realizări.

V. Cristian